

YENİÇERİ AĞASI ZAĞARCI(BAŞI) ALİ AĞA'NIN VAKFIYESİ*

THE CHARTER OF PIOUS FOUNDATION OF ZAGHARJIBASHI ALİ AGHA, THE AGHA OF JANISSARIES

** Dr. Ahmet AYDIN - *** Dr. Bilgehan PAMUK

ÖZET

XVII. yüzyılda Erzurum Şehri'nin mamur bir hale gelmesinde vakıf müesseselerinin önemli pay sahibi olmuştur. Şehirdeki sosyal hayatın düzenli olarak işlemesi ve kamusal hizmetlerin gerçekleşmesinde vakıfların göz ardı edilmeyecek ölçüde katkıları olmuştur. Nitekim yüzyıl başlarında Yeniçeri Ağası Zağarcıbaşı Ali Ağa'nın tesis ettiği vakıf müessesesinin de şehrin gelişimine katkı sağlamıştı. Ali Ağa, yeni kurulmuş olan İlyâs Kâtib(el-Hâc İlyâs) Mahallesi'nde bir cami yaptırdığı gibi caminin masrafları için de şehrin muhtelif yerlerinde de gayr-i menkuller temin etmişti. Gerek cami için ve gerekse vakfın işlerini de yapacak görevliler istihdam edilmişti. Bu vakıf ile ilgili olarak ilgi çeken bir husus ise; XVI. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan Yeniçeri-Halk gerginliğinin olduğu sıralarda tesis edilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Vakıf, Yeniçeri, Vakfiye, Erzurum, XVII. yüzyıl

ABSTRACT

The pious foundations played an important role in the constructional development of the city of Erzurum in the seventeenth century. Besides, they had also an important function in organising the normal flow of social life and public services. The pious foundation, established by the Agha of the Janissaries Zaghajibashi, Ali Agha at the turn of the century, was also effective in the

---

* Bu çalışma, Atatürk Üniversitesi'nin 2003/94 numaralı "Osmanlılar Zamanında Erzurum ve Çevresinin Sosyo-Ekonomik Durumu" isimli araştırma projesi kapsamında hazırlanmıştır. Çalışmanın hazırlanması sırasında katkılarından ötürü, Yrd. Doç.Dr. Selami Bakırcı'ya teşekkür ederiz.

** Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi

***Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi

development of the city. Ali Agha built a mosque in the new founded İlyâs Kâtîb (el-Hâc İlyâs) quarter and all its expenses were met from the rent incomes of various properties. There were employee's who did both, the foundation and mosque works. Another interesting aspect of this foundation is that it was founded at the end of the sixteenth century, a time when the tension between the people and the janissary was at its highest.

Key Words: Pious foundation, Janissary, the charter of a pious foundation, Erzurum, Seventeenth century

Erzurum, dinî ve sosyal müesseselerinin yanı sıra sosyal ve kamusal hizmetlerin de vakıf müesseselerince yerine getirildiği ve köklü vakıfların bulunduğu bir şehirdi. Osmanlı hakimiyeti ile birlikte başlayan imâr ve iskân faaliyetleri içerisinde, şehirde yeni vakıflar tesis edildiği gibi, eskiden beri hukuki varlığını sürdüren vakıflar da statülerini devam ettirmişlerdi. XVI. yüzyılın sonlarına doğru artan nüfusu ve gelişimi ile dikkat çeken Erzurum, XVII. yüzyılda da gelişmesine devam etmişti.¹ Şehirdeki bu gelişmeye yeni tesis edilen vakıf müesseselerinin de ciddi katkısı olmuştu. Öyle ki, Osmanlı Devleti'nin yöneticileri bazı sosyal ihtiyaçları karşılamak gayesi ile vakıf müesseseleri oluşturmuşlardı. Nitekim bu düşünce içerisindeki Yeniçeri Ağası Zağarcıbaşı² Ali Ağa'nın muhtemelen yeni kurulmuş ve genelde de Müslüman ahalinin yerleştiği Gürcükapı dışında İlyâs Kâtîb³ Mahallesi'nde (el-Hâc İlyâs) bir camii yaptırdığı gibi, camiinin masrafları için de vakıflar temin ettiği görülmektedir.

Erzurum Kalesi'nde sultanın otoritesini temsil eden yeniçeri garnizonun kumandanı olan Zağarcıbaşı Ali Ağa hakkında fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Ali Ağa hakkında bilgi veren 1017/1608-9 tarihli vakfiyede; "*mahmiye-i Erzurumda nevhetsi der-i devlet yeniçerilerinin ağası olub vech-i âti üzere münşeat-ı müberrât-ı 'amime ve münşî-i hayrât-ı 'azime olan sahibü'l-hayrât ve 'l-hasenât ve*

¹ Bilgehan Pamuk, *XVII. Yüzyılda Erzurum Şehri, (Atatürk Üniversitesi Basılmamış Doktora Tezi)*, Erzurum 2002, s.65-95

² Zağarcıbaşı: Yeniçeri cemaat ortalarından altmış dördüncü ortanın kumandanıdır. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapıkulu Ocakları I*, Ankara 1988, s.199, İ. H. Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Erzurum Tarihi* isimli eserinde Ali Ağa'nın ünvanı olan "Zağarcı"yı "Zakreci" olarak belirtmiştir. İbrahim Hakkı Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Erzurum Tarihi* İstanbul 1960, s.206

³ Vakfiye kaydında İlyas Katib ancak avarız defterlerinde el-Hâc İlyas olarak zikredilen mahalle XVI. yüzyıl tahrir kayıtlarında geçmemektedir. (*Başbakanlık Osmanlı Arşivi(BOA.),Tapu Defteri(TD.)205; Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi numara 41*). Mahalle, XVII. yüzyılda Ali Paşa Mahallesi'nden ayrılarak ihdas edildiği anlaşılmaktadır. *BOA. Maliyeden Müdevver Defter (MAD.) 5152, s.59; MAD.6422, s.6: MAD.14739, s.2*

râgıbû's-sadakâtı ve 'l-mebarrât kudvetü'l- emâcid ve 'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve 'l-mekârim zü'l-kadri'r-refi' ve 'l-câhi 'l-i meni' el-muhtass bi-mezîd-i inâyeti'l-Meliki 'l-a'lâ sâ'adetlü Zağarcı-başı Ali Ağa dâme mecdûhu" ibaresi geçmektedir.⁴

XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Erzurum'da istihdam edilen yeniçerilerin diğer Osmanlı şehirlerindeki yeniçeriler gibi şehir hayatına uyum sağlamışlardı. Şehirdeki muhtelif mahallelerde müstakil olarak aileleri ile birlikte ikamet ettikleri gibi ticarî etkinliklere de katılmışlardı. Böylelikle şehirdeki sosyal tabakalaşma içerisinde yeniçeriler mümtaz bir noktaya ulaşmışlardı.⁵ XVI. yüzyılın sonlarına doğru giderek güçlenen ekonomik durumları ile bağlantılı olarak yeniçeri ağası Zağarcı-başı Ali Ağa'nın yeniçeriler ile halk arasındaki ilişkilerin gergin olduğu tarihlerde bir cami yaptırması oldukça ilgi çekici bir durumdur. XVI. ve XVII. yüzyıllarda Erzurum'daki gerek hayrât eserleri ve gerekse vakıf eserleri içerisinde yapılan tetkikler sonucunda yeniçeriler tarafından yaptırılan tek yapıt olması, yeniçeriler ile halk arasındaki ilişkilerin düzeltilmesi gayesi taşıyabileceğini düşündürmektedir.

Ali Ağa Camii Özellikleri

XVII. yüzyılın başlarında Ali Ağa, şehir merkezinin dışında İlyâs Katib Mahallesi'nde bir cami inşa ettirmişti. Dört sütun üzerine kemerlerle oturan üç kubbeli son cemaat yeri bulunan camiin, iç mekanı da tromplar üzerine oturan tek kubbe ile örtülüdür. Erzurum'daki klasik tek kubbeli camileri arasında sayılan Ali Ağa Caminin, güney ve kuzeyinden ikişer, doğu ve batısındaki birer pencere ile aydınlatılması sağlanmıştır. Camiinin köşelerinde koyu kırmızı kamber taşı, yan duvarlarında moloz taşlar kullanıldığı gibi tuğla gövdeli sade minaresi de kuzeybatı köşede bulunmaktadır.⁶

Günümüzde Gürcü-kapı Camii olarak bilinen cami, Ali Ağa Mahallesi'nde İstasyon Caddesi ile Gürcü-kapı Caddesinin kesiştiği mevkide işlevini sürdürmektedir. Cami ile ilgili belirtilmesi gereken bir diğer husus ise caminin girişinde taş kemerli kapının üstünde 1276/1858-59 tarihli kitabede, caminin bir

⁴ Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi (VGMA.) 581/1. s.25; Ali Ağa'nın diğer vakfiyelerinde de aynı ibare kullanılmıştır. VGMA.61, s.128; VGMA. 1965, s.218

⁵ Özer Ergenç, *Osmanlı Klasik Dönemi Kent Tarihçiliğine Katkı XVI.Yüzyılda Ankara ve Konya*, Ankara 1995, s.130-133; Pamuk, *XVII. Yüzyılda Erzurum Şehri*, s.151-152

⁶ Hamza Gündoğdu, "Geçmişten Günümüze Erzurum ve Çevresindeki Tarihi Kalıntılar", *Şehri Mübarek Erzurum*, Ankara 1989, s.153; Rahmi Hüseyin Ünal, "Erzurum İli Dâhilindeki İslâmî Devri Anıtları Üzerine Bir İnceleme", *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi sayı.6*, Erzurum 1974, s.55; Konyalı, *Erzurum Tarihi*, s.206

hayırsever tarafından tamir ettirilmesidir.⁷ Konyalı'nın belirttiği üzere camii, 1957 yılında da esaslı bir şekilde onarım görmüştür.⁸

Ali Ağa Camii Vakfı

1608-9 yılında tamamlanmış olan Zağarcı Ali Ağa'nın camii ve vakıflarının statüsünü belirlemek gayesiyle Ali Ağa'nın vekili Ahmed Ağa, Danabaş Ali Beşe ile birlikte Erzurum kadısı Halil bin Mustafa'ya müracaat etmişlerdi. Düzenlenen vakfiyeden anlaşıldığı üzere *ma indeküm yenfedü ve mâ 'indallah i bâkin*⁹ âyet-i kerimesinde belirtildiği gibi, dünyada olanların bâkî olmadığı ancak Allah'ın katında olanların bâkî olduğu inancında olan Ali Ağa, ve *mâ tukaddimû li-enfûsiküm min hayrin teciduhu 'indallah nass-ı şerifi*¹⁰ doğrultusunda yani ölmeden önce yapacağı hayırların Allah katında kendisine geri verileceği kanaatini taşımıştı. Ayrıca Ali Ağa, Hz. Muhammed (SAV.)'in *rikkat-ı fikr-i 'izâ ma tebnû 'adem inkata'a anhû amalühû illâ an selâsin sadakatu'n-câriyetun ve ilmün yüntefa'u bihi ve veledun sâlihun yed'û lehû* hadis-i şerifinde¹¹ işaret ettiği gibi, insanoğlu öldüğünde a'mâli(sevabı) kesilir ancak sadaka-ı câriye(sürekli sadaka), başkalarına fayda sağlayan ilim ve kendisine dua eden hayırlı evlat sahibi olan kimsenin a'mâli kesilmeyeceğinden, hem âyet-i kerimelerde hem de Hz. Peygamber tarafından bahsedilen ihsanlara nail olabilmek amacıyla hayır amacıyla Erzurum'da bir vakıf tesis etmişti. Kurduğu vakfın statüsü, gelir-giderleri ve görevlileri mahkeme huzurunda tespit edilmişti.¹²

⁷ Günümüzde caminin girişinde yapım tarihi olarak 1855 yılı zikredilmesi, caminin tamir kitabesinin itibara alındığından kaynaklanabilir.

⁸ Konyalı, *Erzurum Tarihi*, s.207

⁹ Kurân-ı Kerîm, Nahl 16/96; *VGMA. 581/1*, s.25

¹⁰ Kurân-ı Kerîm, Bakara 2/110; *VGMA. 581/1*, s.25

¹¹ *VGMA. 581/1*, s.25; Vakfiyelerdeki duâlar için bkz. İbrahim Ateş, "Vakfiyelerde Duâ ve Bedduâlar, *Vakıflar Dergisi*, sayı. XVII, Ankara 1983, s.5-52

¹² Ali Ağa'nın vakıfları için düzenlenen mahkemede kadı, vekil Ahmed Ağa ve Danabaş Ali Beşe'nin haricinde hazır bulunan şahitler (*şuhûdu'l-hâl*); *El-Hâc Mahmud Efendi ibn Mehemed Ulu Camii İmam ve Hatibi, Mehemed Efendi ibn Süleyman Hamam Camii imamı, Seyyid Osman ibn Seyyid Kaya, Seyyid Hasan ibn Seyyid İbrahim, Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Deveci Mehemed Ağa zîde kadruhû, Muslihüddin Ağa, fahrü'l-a'yân Mehemed Subaşı, fahrü'l-muharrirîn Ömer Efendi yeniçeri katibi, el-Hâc İbrahim ibn Allahverdi, Mahmud Çelebi ibn Veli, Veli Çelebi ibn Kabil, Mefharu'l-a'yân Kefeli Mustafa bin Ali Erzurum muhafızı, el-Hâc Hasan ibn Hanefî, el-Hâc Hamza ibn Hanefî, Şeyh Mehemed ibn Kasım, el-Hâc Mehemed ibn Hüseyin, Süleyman bin Behram, Ali bin Musa Çavuş, el-Hâc Kenan bin Abdullah Kefeli muhafız, el-Hâc Murad ibn Veli, Baba Fil Ömer ibn Yakub, Eyyüb Çelebi ibn Mustafa, Karamanlı Ali Beşe, Süleyman bin Veli Erzurum muhafızı, Ahmed Çelebi, Katib Ali Çelebi, Üstad İbrahim Kulu ve gayrühü bulunmuştu. *VGMA. 581/1*, s.25*

Vakfın Gelir ve Giderleri

Ali Ağa, yaptırmış olduğu caminin devamlı bir surette düzenli bir şekilde işleyebilmesi, genel masraflarının karşılanabilmesi ki özellikle çalışanların ücretlerinin sağlanması için düzenli gelir kaynakları sağlamıştı. Ali Ağa, vakıf statüsü alacak olan gayr-ı menkullerin mülk olması gerektiğini bildiğinden, şehirdeki bazı gayr-i menkullerin bedelini ödeyerek tasarruf hakkını alarak vakfetmişti. Gelir kaynağı temininde öncelik devletin tasarrufunda (mirî) harabe durumunda yani âtil vaziyetteki dükkanlar olmuştu. Bu dükkanların bedelleri ödendikten sonra yeniden ihya edilerek işler bir hale getirilmişti. Ali Ağa harabe vaziyette bulunan Gürcü-kapı'da *Hisariçe* dahilinde *Na'l-bend* kulesindeki 12 kıt'a¹³ harabe dükkana 8000 akçe, Gürcü-kapı'nın dışında Silahhâne suyu üzerindeki 7 kıt'a harabe dükkana 4000 akçeye ödedikten sonra gerekli tamiratlarını yaptırarak faaliyete hazır hale getirerek vakfetmişti.¹⁴

Ali Ağa, sadece devletin elindeki bazı gayr-i menkulleri almamış, şehirde meskun olanlardan da gayr-i menkuller satın almıştı. Hacı Osman Beşe'den Gürcü-kapı dışındaki 2 kıt'a dükkan için 2000 akçe ödenmişti. Gürcü-kapı Mahallesi'nde Murad isimindeki zîmminin tasarrufunda bulunan menzil odası ve çardağı için 150 kuruş verilmişti.¹⁵ Ali Ağa, iktisadi açıdan önemli olan 1 bab dink, bir kıt'a bozahâne, bakır ve kazanı olan 1 kıt'a kahvehâne dükkanını Hacı Murad'dan satın almıştı. Şeyhsuvar veled-i Siyaron isimindeki bir zîmminin elinde bulunan 1 kıt'a bakkal dükkanı ve 1 kıt'a kürkçü dükkanın yanı sıra Osman Beşe'den, Haffafhâne yakınlarında 3000 akçe 1 kıt'a harabe dükkan ve Gürcü-kapı Mahallesi'nde 15 kuruşa bir menzil alınmıştı.¹⁶ Ali Beşe'nin mülkünde olan kazanı olan 1 kıt'a berber dükkanı yanında sahibi belli olmayan ama Gürcü-kapı haricinde bulunan 3 kıt'a dükkan ile 1 kıt'a kasabhâne de Ali Ağa tarafından satın alınarak vakfedilmişti.¹⁷

Ali Ağa Camii'ne gelir sağlama amacıyla Erzurum'daki Ali Paşa Camii vakfına ait harabe durumundaki bazı gayr-i menkulleri kiralanarak, işler hale

¹³ Kıt'a: Bir dönümden eksik olan arazi hakkında kullanılır tabirdir. Eski kanun hükümlerine göre âlâdan 70-80, ortadan 100, ednadan 130 dönüm kadar olan araziye de "çiftlik" denilirdi." Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü II*, İstanbul 1993, s.276; Kıt'anın günümüzdeki karşılığının ne olduğu hakkında herhangi bir bilgiye tesadüf olunmamıştır.

¹⁴ *VGMA. 581/1*, s.25

¹⁵ 15 kuruşa satın alınan menzil odası ve çardağı Ali Paşa Camii'nin müezzinine tahsis edilmişti., *VGMA. 581/1*, s.25

¹⁶ *VGMA. 581/1*, s.25

¹⁷ *VGMA. 581/1*, s.25

getirilerek gelir sağlanmıştır. Ali Ağa Vakfı kiralama hususunda, icâre-yi tavile ya da icâre-yi mu'accele ve müeccele şeklini tercih etmişti.¹⁸

XVI. yüzyıldan itibaren kullanılan ancak kiralama süresinin kesin olarak belli olmadığı ve yıllık kira bedelinin(icâre-yi müeccele) normal değerinin çok altında olduğu için tercih edilmeyen icâre-yi tavile denilen kiralama usulü¹⁹, Ali Ağa vakfı tarafından uygulanmıştı. Ali Paşa Camii evkafından Saraçhâne yakınlarında harabe durumundaki 3 kıt'a bakkal dükkanı ve 2 kıt'a dükkan için bir defaya mahsus olmak üzere 80 kuruş icâre-yi mu'accele denilen kira bedeli ödediği gibi, bu dükkanların icâre-yi müeccelesi olarak yıllık kira bedeli 120 akçeye kiralamıştı. Yine Ali Paşa evkafına ait 20 kıyyelik²⁰(25,64 kg) kazanı olan 1 kıt'a bozahâne dükkanının icâre-yi mu'accele bedeli olarak 40 kuruş, yıllık kira bedeli icâre-yi müeccelesi için 70 akçe ödenerek kiralanmıştı.²¹ Şehir içindeki eski vakıf dükkanlarının harap olması sonucunda vakfın yeniden bina yapmaya gücünün yetmediği durumlarda, yeni vakıflar tarafından icâre-yi tavile usulü ile kiralama yapılarak, şehrin imarına önemli katkılarda sağlamıştır.²²

¹⁸ İcâre-yi tavile, herhangi bir vakfa ait olan emlakın zaman içerisinde harabe hale gelmesi sonucu vakıf, mevcut şartlar içerisinde burayı tamir edemeyince başka bir vakfa kiralamasına denilmekteydi. Bahaeddin Yediyıldız, *XVIII. Yüzyılda Türkiye'de Vakıf Müessesesi Bir Sosyal Tarih İncelemesi*, Ankara 2003, s.136

¹⁹ Bahaddin Yediyıldız, "XVIII. Asır Türk Vakıflarının İktisadî Boyutu", *Vakıflar Dergisi*, sayı XVIII, Ankara 1984, s.21-23

²⁰ Kıyye ya da vukiyye yaklaşık olarak 1,282 kg.'a tekabül etmekteydi. Halil İnalıcık, "Introduction to Ottoman Metrology", *Studies in Ottoman Social and Economic History*, London 1985, s.341

²¹ "... Merhûm Ali Paşa evkâfından mezbûr kal'a dâhilinde Saraç-hâne kurbunda harabe olmağla mütevellisi Süleyman icâre-i tâvile-i şer'iyeye ile her sene Ali Paşa evkâfına yüz yirmi akçe icâre-i mu'accele ve hâlâ seksener kuruş icâre-i mu'accele ile isticâr ...", *VGMA. 581/1*, s.25

²² Hasan Yüksel, *Osmanlı Sosyal Ekonomik Hayatında Vakıfların Rolü (1585-1683)*, Sivas 1998, s. 82-84; Ömer Demirel, *Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü*, Ankara 2000, s.104-105

Tablo 1. Ali Ağa Camii Vakfı Gayr-i Menkulleri

Gayr-i Menkuller	Adedi (Kit'a)	Eski Sahibi	Mevkî	Değeri (Akçe)
Dükkan	12	Miri	Nalband Kulesi	8000
Dükkan	7	Miri	Silahhane Suyu	4000
Dükkan	3	-	Gürecü-kapı harici	-
Dükkan	2	El-Hâc Osman Beşe	Gürecü-kapı harici	2000
Dükkan	1	Osman Beşe	Haffahâne yanında	3000
Dükkan	2	Ali Paşa Vakfı(Kira)	Mescidin sağında	
Bakkal dük.	3	Ali Paşa Vakfı(Kira)	Saraçhane yanı	
Bozahâne	1	Ali Paşa Vakfı(Kira)	-	
Dink	1 (bab)	El-Hac Murad	Gürecü-kapı harici	-
Bozahâne	1	El-Hac Murad	Gürecü-kapı harici	
Kahvehâne	1	El-Hac Murad	Gürecü-kapı harici	
Berber dük.	1	Ali Beşe	Gürecü-kapı harici	
Bakkal dük.	1	Şeyhsuvar v. Siyaron	Gürecü-kapı harici	
Kürkçü dük.	1	Şeyhsuvar v. Siyaron	Gürecü-kapı harici	
Kasabhâne	1	--	Gürecü-kapı harici	
Menzil	1	Osman Beşe	Gürecü-kapı Mahallesi	15(guruş)
Menzil Odası ve Çardağı	1	Murad		150 guruş)

Tabloda da görüleceği üzere, Ali Ağa Camii'nin vakıf gelirleri tamamı gayr-i menkullerden meydana gelmiştir.

Ali Ağa'nın vakıflarından elde edilen gelirler daha ziyade gerek camide görevli ve gerekse vakıfta görevli personelin ücretlerinin ödenmesi için sarf olunmuştu. Bu harcamalar içerisinde imam, hatib, müezzin, mu'arrif, sala müezzini, aşırhân²³ ve ferrâş²⁴ gibi camide hizmet veren görevlilere ödenen ücretlerin en fazla yer tutması kuvvetle muhtemeldir. Altı kişiden müteşekkil cami personeline günde 28 akçe tahsis olunmuş, bu da yılda toplam 9912 akçeye tekabül etmişti. Vakıflara ait işleri yürüten mütevellî ve nazır gibi vakıf görevlilerine ise günde 8 akçe, yılda ise 2832 akçe tahsis edilmişti. Ali Ağa vakfının toplam sekiz kişiden müteşekkil cami ve vakıf görevlilerinin yıllık maliyeti toplam 12744 akçe tutmaktaydı.

²³ Aşırhân, Kur'anda seçtiği on âyeti istediği zamanlarda okumakla görevli duâ okuyucu, Bahaeddin Yediyıldız, "Vakıf İstilahları Lügatçesi", *Vakıflar Dergisi*, sayı. XVII, Ankara 1983, s.56

²⁴ Ferrâş, Vakıf kuruluşlarının halılarını yaymak, katlamak ve temizlemekle vazifeli kişi., "Vakıf İstilahları Lügatçesi". s.58

Ali Ağa Vakfı mütevellisi öncelikli olarak görevli personelin maaşlarını ödedikten sonra kalan parayı “derkise” ederek, zaman içerisinde camide ve çeşmelerde ihtiyaç duyulan tamire harcaması belirlenmişti. Şayet ortaya çıkan masraflar vakıf bütçesini fazla olursa o takdirde marifet-i şer‘ile tahsil edilmesi uygun görülmüştü.²⁵ Vakıf masraflarıyla ilgili vakıf muhasebe kayıtları olmadığından, harcamaların ne kadar olduğu hakkında kesin bir sonuca varılamamıştır.

Cami ve Vakıf Görevlileri

Ali Ağa, hem cami hem de vakıf görevlilerinin nitelikleri, yapacakları vazifeler ve bunun karşılığında alacakları ücretler üzerinde ayrı ayrı durduğu görülmektedir. Cami imamı olacak kişi, öncelikle *ulemadan salâh ile mevsûf ve ilim ile ma'rûf* olması yanında imamlık ve hitabet vazifesini birlikte yürütecek ve bunu karşılığında da günde 8 akçe ücret alacaktı. Ayrıca imamın *Yâsin* ve *Mülk* sûreleri ile *Âmene'r-resûl* okuması mukabelesinde günde 3 akçe alması da uygun görülmüştü.²⁶ Buna göre Ali Ağa Camiinde imam olacak kişi yaptığı hizmetlerin karşılığında toplam 11 akçe alabilecekti. Camide müezzin olarak vazife alan kişi, müezzinliğin yanı sıra aşırhânlık ve vakıf katipliği yapması mukabelesinde hizmetlerine karşılık olarak günde 5 akçe ücret ödenecekti. Cami'de mu'arriflik vazifesi yapan kişi asıl görevi yanında *salâtu'l-Cum'a reisü'z-zâkirîn* de yaparak günde 2 akçe ücret verilecekti. Sala müezzini olan ise aşırhânlık da yaparak günde iki akçe alabilecekti. Caminin temizlik ve bakım işleri ile ilgilenen ferraş ise hizmetleri karşılığında günde 4 akçe alması münasip görülmüştü.²⁷ Ayrıca Ali Ağa, Gürcü-kapı'da *Hisariçe* mevkiinde yaptırdığı Hızır-İlyâs Mescidi imamına hizmetine mukabil günde dört akçe ödenmesi kararını da vermişti.

Vakfiyede, vakıf görevlileri içerisinde özellikle müteveli üzerinde durulmuştu. Vakfın mütevelliliğine tayin edilen Danabaş Ali Beşe için “... *mûmâ ileyhîn vefâtından sonra evlâd-ı zükûruna ve evlâd-ı zükûrunun evlâd-ı zükûruna ve evlâd-ı zükûr ba'de'l-inkirâz evlâd-ı inâsının evlâd-ı zükûruna neslen ba'de neslin batnen ba'de batnin meşrûta eyledim...*” ifadesini koyan Ali Ağa, mütevelliliğini

²⁵ “... müteveli yediyle sarf ve harc olunub icârâtan her ne mikdar fazla kalırsa müteveli marifetiyle ne nâzir emriyle der-kise olub câmi'-i mezbûrun ve evkâfın ve çeşmesinin lâzım geldikte ta'mir ve meremmetine tasarruf olunub vefa etmezse evkâf-ı mezbûr marifet-i şer'ile rakabe olmakla ta'mir ve ihyâ olına ...”, VGMA. 581/1, s.25

²⁶ “... zikir olunan imâmet ve hitâbet vazifesinden gayri ba'de selâti's-subh sûre-i Yâsin ve bade'z-zuhr sûretü'l-Mülk ve bade'l-asr sûre-i 'Amme ve bade'l-işâ 'Âmene'r-resûl âyet-i kerîmesini tilâvet üzere yevmî üç akçe vazîfe ...”, VGMA. 581/1, s.25

²⁷ VGMA, 581/1, s.25

Ali Beşe'nin neslinden gelenlere verilmesini şart koşmuştu. Mütevellinin vakfa ait işleri yerine getirmesi karşılığında günde 5 akçe alması uygun görülmüştü. Vakfın nazırlık ve cabilik vazifeleri de bir kişinin denetiminde olup bu da hizmetleri karşılığında günde üç akçe alması kararlaştırılmıştı.

XVII. yüzyılda bir taraftan İran savaşlarından diğer taraftan Celali İsyanlarından aktif bir şekilde etkilenen Erzurum'da ayrıca, XVI. yüzyılın sonlarına doğru yeniçeriler ile halk arasında çıkan olayların olumsuz etkileri görülmekteydi. Böylesi kritik bir devrede Erzurum'da yeniçeri ağası vazifesine atanan Ali Ağa, gerek kendinden öncekilerin ve gerekse kendinden sonrakilerin yapmayacağı ölçüde bir takım faaliyetler içerisinde girmişti. Vakfiyesinde de ifade ettiği gibi hayır amaçlı yaptırdığı cami için gerek devlet tarafından, gerek asker tarafından ve gerekse şehirdeki diğer bir vakıf olan Ali Paşa vakfı tarafından desteklenmişti. Şehirde yeniçerilerden duyulan rahatsızlığın farkında olan Ali Ağa, Erzurum'da yeni kurulmuş olan İlyâs Katip Mahallesi'nden bir cami yaptırmıştı. Ali Ağa böylelikle hem Erzurum'un kalkınmasına katkıda bulunmuş hem de şehirdeki yeniçeriler için olumsuz havayı nispeten de olsa ortadan kaldırmaya gayret göstermişti. 1608 yılında hizmete başlayarak günümüze kadar varlığını devam ettiren caminin, ilk vakfiyesi üzerinde durularak caminin özellikleri, vakfın gelir-gider ve görevli personel durumu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Eshâbu'l-ihtilâf fî mesaîli'l-evkâf min e'immeti'l-eşrâf
allemehumullahu 'sübhânehu ve te'âlâ bi-envai'l- eltâf ketebehü'l-fakîr
ileyhi sübhânehu ve te'âlâ Halil bin Mustafa el-Kadî bi- Medine-i Erzurum
el-mahmiyye humiyet ani'l-âfât ve'l-beliyye ufiye anhumâ

- 1- Hamd-i mahmûd-ı nâ-mahdûd ve senâ-ı seniyy-i ma'dûd ol-fâtır-i seb'a-ı semâvât ve perverdgâr-i şeş-cihât Rabbü'l-izzet celle azametühu ve azze şânühu hazretlerine ki
- 2- kâffe-i kâinat-ı nizâm-ı bedî' üzere ibdâ' ve âmme-i maşnû'âtı üslûb-ı menî' üzere ihtirâ idüp medâric-i vücûd-ı tertîb ü
- 3- temhîd ve müserrec-i feyz-i vücûd-ı nematı lâyıık üzere teşbîh buyurup ahsen-i a'yân ve eşrâf-ı ekvân olan insânın ba'zısına
- 4- fazl ü kemâl ve ba'zısına mâl ü menâl müyesser idüp (ve refa'nâ ba' dehum fevka badin derecat) fehvâsınca ba'zı ibâdını ba'zısından
- 5- akl ü intibah ile mümtâz ve ba'zı abîdini izz-i câh ile şerefrâf eyleyüb sanai-i eltâf-ı bî-hilâf ile (elem nahlukküm
- 6- min mâin mehîn fe ce'âlnahü fî karârin mekîn) muktezâsınca birer katre-i âb-ı mehînden bunca eşkâl ü suverî-i nâzenin terkîb ü tertîb
- 7- eyledi fetebârekallahu ahsenü'l-hâlikîn ve salâ-i salavât ve salâtü't-teşlimât-ı müteveliyât ol vâlî-i vilâyet-i
- 8- nübüvvet ve sernâme-i defter-i fütüvvet merkez-i dâ'ire-i risâlet matla'-ı sitâre-i celâdet pişvây-i enbiyâ-ı mürselîn ve muktezâ-ı evvelîn ve
- 9- âhirîn olan efdal-i efrâd-ı beşer ve şefî'-i rûz-ı mahşer an Hazret-i Muhammed Mustafa ki (men'ût-i ve mâ erselnâke illâ rahmeten
- 10- lilalemin)dir ve dürûd-i amîmetü'l-vürûd anın âl-i memdûh ve eshâb-ı mahmûduna olsun ki sâlikî-i turuk ve emr-i rabbaniyye ve müctebâ-i
- 11- menâhic-i menâhî-i sübhâniye olup her biri sübül-i hakka hâdî ve sünen-i tevfiika münâdîlerdir emmâ ba'd bu kitâb-ı dürer nizâm ve gevher
- 12- 'intizâm şol kaziyyeti's-şer'iyeti'l-mübnîden mebnî ve maslahati'l-meri'yeti'l-ma'nâdan müntehîdir ki her lebîb-i âkile ve her edîb-i kâmile mestûr ü
- 13- hafî ve mechûl ü mahfî değıldir ki bu dünya-ı denî dâr-ı fenâ ve mihân ve gayr-i bâlâ-ı fitnedir sürûr şurûra müfdi' vücûd sübûra müeddî
- 14- gınâsı anâ' ile ârâste ve finâsı fenâ ile pirâste ikbâl idbâra karîn ibşâr inzâra rehîn hayât memâta makrûn

- 15- kazâsı kazâ ile meşhûn metâ'-ı gurûr ile tâlib mağrûr mamûr-i harâb şarâb-ı serâb nimet hikmete muhavvel mihnete mübeddel
- 16- bir mahaldir ki hulûl iden irtihâl ve bir menzildir ki nüzûl iden intikâl idüb lâ-cerem sa'îd-i âkıl oldur ki evkâtını ibâdete ve sa'âtı
- 17- tâ'ata masrûf ve mahsûr ve emvâlini hayrâta ve a'mâlini hasenâta mebzûl ve maksûr eyleye bu mezra-i âhîret olan dünya-ı
- 18- fâniden uhrâ-ı bâkîye için ittihâz-ı zâd-i mi'âd idüb hayât-ı bi's-sebâta mağrûr olmayub ukbâ için sa'y ü ictihâd eyleye
- 19- bu kelimâtı vazihâtü'l-medlûl ve mukaddimât-ı vâcibetü'l-makbûle binâen mahmiyye-i Erzurumda nevbetci der-i devlet yeniçerilerinin ağası
- 20- olup vech-i âtî üzere münş'eât-ı müberrât-ı amîme ve münşî-i hayrât-ı azîme olan sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât ve râgibü's-
- 21- sadakât-ı ve'l-müberrât kıdvetü'l- emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim zü'l-kadri'r-refî' ve'l-câhi'l-i meni' el-muhtass bi-mezîd-i
- 22- inâyeti'l-Meliki'l-a'lâ saâdetlü Zağarcı-başî Ali Ağa dâme mecdühu ve zâde tevfiķühu taraf-ı karîni's-şereflerinden husûs-ı âtiü'z-
- 23- zikri neh'-i şer'î üzere vekâleti sabit olan mufahhârü'l-emâsil ve'l-a'yân Ahmed Ağa zîde kadrühu meclis-i şer'-i şerîf-i
- 24- râsihü'l-bünyâna hâzır olup Danabaş Ali Beşe ibn Mehemmed mahzarında bi't-tavsif şöyle ikrâr ve i'tirâf

Ek 1. Ali Ağa Camii Vakfiyesinin Türkçe Metni

- 25- idüp (ma indeküm yenfedü ve mâ 'indallahi bâkin) âyet-i kerîmesinin mefhûm-ı latîfî üzere müvekkili müşarün-ileyh Ali Ağanın tab'ı pak-i
- 26- seri'ül-idrâkine münsâk olub ve (mâ tukaddimû li-enfûsiküm min hayrin teciduhu 'indallah) nass-ı şerifinden rahni-seri't'l-intikâl
- 27- âgâh olmağın hîyn-i vefât ü intikâl ve zamân-ı memât ü irtihâlinde nâfî' ve bâkî a'mâli birden bir amel-i dâimü'l-evkât cârî
- 28- olmak ümidiyle hemnişe rikkat-ı fikr-i ('izâ ma tebnû adem inkataa' amelühü illâ an-selâsini sadakatun-câriyetun ve ilmün yüntefehu bihi ve veledun
- 29- sâlihun yed'û lehu') hadis-i şerîf mazmûn-ı letâfet-ihativâsıyla memlû olub sadaka-ı câriyeden murâd-ı vâkîf ve cümleten vakfın
- 30- nef'-i âmm ve feyz-i etemm idüğine yakîni olduğı ecilden cemâ'at ile salât-ı hamse idâmeti ve Cum'a ve 'ideynin

- 31- ikâmeti için mahmiyye-i mezbûrenin hâricinde Gürcü kapusu kurbunda vâki İlyâs Kâtib Mahallesinde bir şerîf câmi'î binâ idüp ve
- 32- bu câmi'-i latîfin imâm ve hatîb ve müezzin ve âşîrhân ve mu'arrif ve ferrâş ve mütevellî ve kâtib ve nâzırının vazîfelerine
- 33- sarf olunmak üzere zikr olunan Gürcü-kapusunda Hisariçe dâhilinde harâbe iken cânib-i mîrîden sekiz bin akçeye iştirâ
- 34- ve kendü mâlıyla bina eyledüğü Nalband Kulesinde vâki' olan on iki kıt'a dükkânı ve yine bu kapunun hâricinde kal'adan
- 35- çıkan Silâh-hane suyunun üzerinde harâbe iken cânib-i mîrîden dört bin akçeye iştirâ idüb kendü mâlıyla bina eyledüğü yedi kıt'a dükkânı ve yine bu kapunun hâricinde el-Hâc Murâddan iştirâ eyleyüb ba'dehu kendi malıyla binâ eyledüğü
- 36- bir bâb denk ve bir kıt'a boza-hâne ve bir kıt'a kahve-hane dükkânını bir kıt'a kazganı ve bir kıt'a bakracı ile
- 37- ve bu dükkânlar kurbunda Ali Beşeden iştirâ eyledüğü bir kıt'a berber dükkânı kazganı ile ve yine bu dükkânlara mülâsık Şeyhsuvâr veled-i Siyaron nam zîmmiden ba'de'l-iştirâ binâ eyledüğü bir kıt'a bakkal dükkânı ile bir kıt'a kürkçü dükkânı ve yine bu dükkânlara mülâsık bade'l-iştirâ kendi malıyla
- 38- binâ eyledüğü üç kıt'a dükkânları ve yine bu dükkânlara mülâsık el-Hâc Osman Beşeden iki bin akçeye iştirâ eyleyüb
- 39- kendü malıyla binâ eyledüğü iki kıt'a dükkânların ve yine bu dükkânlara mülâsık kendü malıyla binâ eyledüğü bir kıt'a kasâb-hâne
- 40- ve merhûm Ali Paşa evkafından kal'a-ı mezbûr dâhilinde Saraçhâne kurbunda harâbe olmağla mütevellîsi Süleymandan icâre-i tavîle-i
- 41- şer'iyye ile her sene Ali Paşa evkâfına yüz yirmi akçe icâre-i mu'accele ile ve hâlâ seksen guruş icâre-i müe'cccele
- 42- ile isticâr ve binâ eyledüğü üç bakkal dükkânı ve mescid-i şerîfin yemîninde iki kıt'a dükkân ve yine haffâf-hâne kurbunda harâbe
- 43- iken Osman Beşeden üç bin akçeye iştirâ eyleyüb kendü malıyla binâ eyledüğü bir kıt'a dükkânı ve yine mezbûr Ali Paşa
- 44- evkafından harâbe olmağla mezbûr Süleymandan icâre-i tavîle-i şer'iyye ile her sene Ali Paşa evkâfına yetmiş akçe icâre-i
- 45- mu'accele ve hala kırk guruş icâre-i müeccele ile isticâr ve binâ eyledüğü bir kıt'a bozahâne dükkânını yigirmi bir kıyye

- 46- gelir kazganı ile süknâsı cami-i mezbûrun imâm ve hatîbine meşrût olub cami-i şerîfde vâki' olduğu mahalde
- 47- Murad nâm zîmmiden yüz elli guruşa iştirâ olunub ma'lûmetü'l-hudûd menzil odası ve çardağı ve tevâbi' ve levâhık
- 48- ile ve süknâsı cami-i mezbûrun müezzinine meşrûta olub mahalle-i mezbûre Osman Beşeden on beş guruşa iştirâ
- 49- eyledüğü ma'lûmetü'l-hudûd arz-ı hâliye üzere binâ eyledüğü menzil tevâbi' ve levâhıkı ile hasbeten lillahi'l-azîm ve ibtiğâen
- 50- li-marzati'l-kerîm vakf ve habs ve müşarün-ileyh Danabaş Ali Beşe bin Mehemed mütevellî nasb ve tayîn ve ana teslîm eyleyüb
- 51- ol dahi kabz ve tesellüm ve zikr olınan evkafın tevliyetini mûmâ-ileyhin vefâtından sonra evlâd-ı zükûruna ve evlâd-ı zükûrunun
- 52- evlâd-ı zükûruna ve evlâd-ı zükûr ba'de'l-inkırâz evlâd-ı inâsının evlâd-ı zükûruna neslen ba'de neslin batnen ba'de batnin meşrûta
- 53- eyledim şöyle şart üzere kim mamûlun-bihâda zikr olınan şart üzere tevliyet-i mezkûr kendi hayâtında idâre ve rü'yete kemâ-yenbağı
- 54- edâdan sonra vakf dükkânlardan hâsıl ve mütevellî yedine vâsıl olan icârâtta cihet-ı imâmete yevmî beş akçe ve cihet-i
- 55- hitâbet yevmî üç akçe olub bu iki cihet ulemâdan salâh ile mevsûf ve ilim ile ma'rûf bir kimesnenin tasarrufunda
- 56- olub zikrolınan imâmet ve hitâbet vazîfesinden gayri ba'de salâtü's-subh sûre-i Yâsin ve ba'de'z-zuhr sûretü'l-Mülk
- 57- ve ba'de'l-asr sûre-i 'Amme ve ba'de'l-işâ' Âmene'r-resûl âyet-i kerîmesini tilâvet etmek üzere yevmî üç akçe vazîfe dahi
- 58- verülüb ki cem'an yevmî on bir akçe olur ve câmi'-i mezbûr mü'ezzini bulunan kimesneye yevmî beş akçe vazîfe üç akçesi
- 59- müezzinlik ve bir akçesi âşirhân ve bir akçesi evkâf-ı mezbûreye kâtib olan kimesneye verülüb bu beş akçe dahi
- 60- bir kimesnenin tasarrufunda olub tefrîk olınmaya ve yevmî iki akçe câmi'-i mezbûrun mu'arrifine bir akçesi cihet-i ta'rîf ve bir akçesi
- 61- ba'de salâti'l-Cum'a reisü'z-zâkirîn olan zâkire verile ve yevmî iki akçe salâ müezzinine ve bir akçe dahi âşirhânlığına
- 62- zikr olınan iki akçe dahi salâ müezzini kimesnenin tasarrufunda olub birbirinden tefrîk olınmaya ve yevmî dört akçe dahi ferrâşına
- 63- ve yevmî beş akçe dahi mütevellîye ve yevmî üç akçe dahi evkaf-ı mezbûreye nâzır olan ve câbî olana verilüb cibâyet ve nezâret

- 64- ciheti dahi tefrîk olunmaya ve yevmî dört akçe dahi müşârun-ileyh ağa zîde mecduhu Gürcü-kapu hisariçe arasında binâ eyledüğü
- 65- Hızır-İlyâs Mescid-i şerîfi demekle ma'rûf mabed-i latîfin imâmına verile zikr olunan erbâb-ı vezâif vazifeleri bi't-tamâm
- 66- mütevellî yediyle sarf ve harc olunub icârâtta her ne mikdâr fazla kalırsa mütevellî ma'rifetiyle ve nâzır emriyle der-kîse olub
- 67- câmi'-i mezbûrun ve evkâfin ve çeşmesinin lâzım geldikte ta'mîr ve meremmetine tasarruf olunub vefâ etmezse evkaf-ı mezbûr
- 68- ma'rifet-i şer' ile rakabe olmakla ta'mîr ve ihyâ oluna ve erbâb-ı vezâife müstahak oldukları vazifeleri mâh be-mâh bî-kusûr
- 69- teslîm ü edâya bilâ-ta'allül îsâl ve îfâ olına dedikte mütevellî-i mezbûr Ali Beşe dahi mukırr-ı mezbûru cümle kelâmında tasdîk
- 70- ve tansîs olunan şurûtu tahkîk eyleyüb emr-i vâkf-ı mezbûr itmâm ve nematı mastûr üzere istihkâm buldıkdâ vekîl-i mezbûr
- 71- hedâhü ve hedânallahü'l-gafûr her çend vakıf sirâcü'l-umme muktediyü'l-eimme hazret-i İmam Ebû Hanife Kufî amilehullahu
- 72- Teâla bi-lütfihi'l-celil ve'l-hafî mezheb-i sedîdlerinde sahîh ise lâkin lüzûm-ı müstelzim olmadığına binâen vech-i meşrûh üzere olan vakıfdan bi'l-vekalâ rücû' ettim zikr-i mesbûk dükkânlar ve menziller kemâkân müvekkilim mülkine idhâl için istirdâd ederim deyü mütevellî-i mezbûr
- 73- ile nizâ eylediklerinde mütevellî-i mezbûr dahi teslîm-i mütevellî bulunduktan sonra hazret-i imâmeyni'l-hümâmeyn ve'l-bahri'l-kamkameyn imâm-ı
- 74- Ebû Yusuf-ı sâni ve imâm-ı Muhammed ibn Hasane's-Şeybani aleyhimü'r-rahmeti's-samedânî re'y ve reşîdlerinde lüzûmu dahi müstelzim
- 75- olur deyü reddin imtinâ ile âlâ-kitâb-i hatt-ı müstetâb ile muvakkî' hâkim ve fâzıl cealallahu te'âlâ sadre'l-efâzıl hazretlerine
- 76- mürâfa'a oldukda hâkim-i müşârün-ileyh esbağallahu te'âlâ ni'amehu aleyhi hazretleri dahi cânibeynin edillesini teemmül ve tefekküründen sonra
- 77- her birinin edillesine âlim ve câzim olduğuna binâen cânib-i vakf ercah ve akvâ ve her vechile efdal ve ahrâ görüb evkaf-ı
- 78- mezbûrenin sıhhat ve lüzumuna hükm-i nâfizü'l-ahkâm lâhık kıldı vakfiyeti bir derece sahîha ve lâzime oldu ki minba'd nakz

- 79- ve nakizine mecâl ve muhâl ve tağyir ve tebdîl adimü'l-ihimâl oldu (fe men beddelehü ba'de mâ semi'ahu fe innemâ ismuhu alellezîne yübeddi lünehu innallahe
- 80- semîun `alîm ve ecrü'l-vâkıf `ale'l-hayyi'l-Kerîm) cerâ zalik ve hurrîre fî evâil-i şehri-i Rebiyülevvel seb'a ve aşer ba'de elf
- 81- min hicret-i men lehi'l-izz ve`ş-şeref `aleyhi efdalü's-sa'lâti't-tahiyye
1017

Şuhûdu'l-Hâl-----
el-Hâc Mahmud Efendi ibn Mehmed el-imâm ve'l-hâtib bi-Cami'i'l-Kebîr-i Şerîf / ve Mehmed Efendi ibn Süleyman el-imâm bi-Cami'i'l-Hamam / ve Seyyid Osman ibn Seyyid Kaya / ve Seyyid Hasan ibn Seyyid İbrahim / ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Deveci Mehmed Ağa zîde kadruhu / ve Muslihuddin Ağa / ve fahrü'l-a'yân Mehmed Subaşı ve fahrü'l-muharririn Ömer Efendi kâtib-i nevbetçiyân / ve el-Hâc İbrahim ibn Allahverdi / ve Mahmud Çelebi ibn Veli / ve Veli Çelebi ibn Kabil / ve mefharu'l-a'yân Mustafa bin Ali Kefevi nevbetçiyân-ı muhafaza-ı Erzurum / ve el-Hâc Hasan ibn Hanefî / ve el-Hâc Hamza ibn Hanefî / ve Şeyh Mehmed ibn Kasım / ve el-Hâc Mehmed ibn Hüseyin ve Süleyman bin Behram / Ali bin Musa Çavuş / ve el-Hâc Kenan bin Abdullah muhafaza-ı Kefevî / ve el-Hâc Murad ibn Veli / ve Baba Fil Ömer ibn Yakub / ve Eyyüb Çelebi ibn Mustafa / ve Karamanî Ali Beşe / ve Süleyman bin Veli muhafaza-ı Erzurum / ve Ahmed Çelebi / ve Kâtib Ali Çelebi / ve Üstad İbrahim Kulu ve gayruhu

Handwritten text in Ottoman Turkish script, likely a portion of a vakfiye document. The text is dense and written in a cursive style.

Handwritten text in Ottoman Turkish script, likely a portion of a vakfiye document. The text is dense and written in a cursive style.

Ek 2. Ali Ağa Camii Vakfiyesinin Türkçe Metni

Resim : 1 Gürcü-kapı Caminin Güney Cephesinden Görünümü

Resim : 2 Gürcü-kapı Caminin Kuzey-batı Cephesinden Görünümü